

Barmhartige scholen

Op 11 juli, de feestdag van de Vlaamse Gemeenschap, werd het regeerakkoord voor Wallonië en de Franse Gemeenschap boven de doopvont gehouden. Misschien zal Vlaanderen zijn regeerakkoord op 27 september, de feestdag van de Franse Gemeenschap, kenbaar maken. En weten we dan snel wie minister van Onderwijs wordt.

Uit de in juli '24 gelekte documenten lijken sommige Vlaamse onderhandelaars te opteren voor een meer sturende rol van de overheid. Onze vrees voor een 'etatistisch' onderwijs met onder meer alsmaar meer opgelegde toetsen en overheidsinitiatieven wordt hopelijk niet bewaarheid. Ons onderwijs is sterk geworden door de vrijheid van onderwijs, die uiteraard in een subtiel evenwicht met de contouren van een overheid moet zitten. We kijken in spanning uit naar het regeerakkoord, dat hopelijk het onderwijs voldoende vertrouwen geeft om zich van binnenuit verder kwaliteitsvol te ontwikkelen.

Dit nummer heeft als 'rode draad' de manier waarop scholen omgaan met inclusie. Als Gelenaar begin ik graag met een korte inclusiegeschiedenis van 'mijn' stad. De Belgische stad Geel is al eeuwenlang bekend om zijn gezinsverpleging. Vele eeuwen lang leefden duizenden patiënten van het psychiatrisch centrum bij gezinnen. Ze hadden hun taak en hielpen mee in het huishouden, de boerderij, de winkel ... Zo werden ze een deel van het gezin waaraan ze werden toevertrouwd, en ook een deel van de familie en de Geelse gemeenschap. Je zag letterlijk dat inclusie in Geel duidelijk zichtbaar was in het straatbeeld en dit werd door de Gelenaars als de evi-

dentie zelf ervaren. In de naburige dorpen sprak men soms schamper over de 'zottekes van Geel', terwijl ze in Geel over patiënten en zieken spraken of deze bewoners gewoon met hun voornaam aanspraken.

Dat Geel om zijn inclusieve gemeenschap en warme gastvrijheid de bijnaam 'barmhartige stede' kreeg, is een weerspiegeling van de eeuwenoude traditie van zorg en medeleven. Geel kenmerkt zich door zijn gezinsverpleging waarbij patiënten niet in de psychiatrie maar bij lokale gezinnen gingen wonen. Vorig jaar besliste Unesco om de Geelse Gezinsverpleging op te nemen in het 'Register van Goede Borgingspraktijken'. Hiermee wordt de Geelse gezinsverpleging door Unesco erkend als immaterieel erfgoed.

Kunnen onze Vlaamse scholen ook barmhartige scholen worden naar analogie met Geel? En ervoor zorgen dat inclusie in de dagelijkse schoolpraktijk 'geborgd' wordt? Inclusieve scholen streven ernaar om leerlingen met bijzondere noden zoveel mogelijk op te nemen in het regulier onderwijs. Een onderwijsstelsel waarbij alle jongeren zowel zonder als met beperkingen, gedrags- en emotionele achterstanden, ontwikkelingsachterstanden, leermoeilijkheden naar dezelfde school gaan.

Er zijn in Vlaanderen vele mooie voorbeelden van inclusie waar scholen zich inzetten om jongeren met zorg zoveel mogelijk te begeleiden tijdens het dagelijkse schoolleven. De bedoeling was ook om het aantal doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs te verminderen. Hiermee kunnen we aan jongeren met specifieke behoeften aangepaster onderwijs bieden.

Een belangrijk moment in de evolutie naar meer inclusief onderwijs kwam er in 2014, toen het Vlaams Parlement het ambitieuze M-decreet (Maatregelen voor leerlingen met specifieke leerbehoeften) bekrachtigde. Al snel bleek dat dit decreet onvoldoende rekening hield met de praktijk en de implementatie botste tegen weerstanden en een onderwijssysteem dat hierop niet geschikt en voldoende voorbereid was. Ook het wijzigingsdecreet van 2018 bleek niet bij machte om bij te sturen. Dit leidde tot verhitte discussies over de reikwijdte van inclusie in het gewone onderwijs.

En toen kwam het leersteundecreet. In tegenstelling tot het M-decreet was dit veel beter voorbereid. Er is zorgvuldiger nagedacht over de implementatie ervan. Recent was er het ambitieuze rapport van de Commissie Inclusief Onderwijs, dat pleit voor een inclusief schoollandschap waarbij tegen 2040 het buitengewoon onderwijs als aparte structuur overbodig zou kunnen zijn. Dat is duidelijke taal. Maar een dergelijke realisatie hangt uiteraard af van het leren denken in termen van ontwikkeling van jongeren, meer op maat van in plaats van in termen van centraliserende prestatie-eisen.

In dit nummer nemen we poolshoogte van de manier waarop scholen omgaan met inclusie. Ingeborg Placklé ging in gesprek met Mieke Quirijnen, die sinds september 2023 directeur is van de autonome organisatie Leersteuncentrum Kempen. Ze was ook lid van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs. In ‘Ouders aan het woord’ vertellen de ouders van Féline over haar afgewerkte schoolloopbaan in het gewoon onderwijs en dat ze minstens evenveel geleerd heeft als zou ze in het buitengewoon onderwijs les gevolgd hebben. Ludo Viaene, directeur VTI Oostende, licht een aantal projecten in zijn school in verandering toe. Hij evolueert stilaan naar een school voor iedereen. We gingen ook luisteren naar professionals in het volwassenenonderwijs die volop in een reorganisatie zitten. Ook bij hen wordt de zorg complexer en daarbovenop komt de ongekwalificeerde uitstroom bij hen terecht. In ‘Impulsen’ besteden we aandacht aan de achtste editie van het boek *Leren en onderwijzen (1974-2024)* en aan – hoe kan het ook anders in dit nummer? – *Perspectieven op inclusief onderwijs*. Maar bij het begin van het schooljaar besteden we ook aandacht aan *Waarom leren niet vanzelf gaat* en *Leraar zijn, leraar worden*. Tot slot fileert onze beleidswatcher de framing van de slechte kwaliteit van ons onderwijs.

We wensen jullie een harmonieus schooljaar met veel inspiratie! Veel leesplezier.

■ Willy Brion

Hoofdredacteur *Impuls*

Actuele tussentijdse blogberichten leest u op de Impuls Blog.
Schrijf u gratis in op:

